

Gidsengids nr. 240 voorjaar 2017

met uitnodiging
Algemene Ledenvergadering
2 maart a.s.

Enschede

A G E N D A

Wanneer	Start	Activiteit	Waar / info
26 februari	13.30 uur	Sporenwandeling	Hof Espelo, een wandeling van Landschap Overijssel en IVN Enschede.
2 maart	19.30 uur	Algemene ledenvergadering	NIVON-centrum, Dotterbloemstraat 120
maart / april		Mossencursus in 2 delen	Zie aankondiging verderop in deze gids.
18 maart		Reeënexcursie	Een excursie van Landschap Overijssel en IVN Enschede.
22 maart		Boomfeestdag, basisschoolleerlingen helpen met het planten van bomen en struiken	
11 april		Nationale buitenlesdag 2017	Landelijk initiatief van IVN en Jantje Beton. Scholen kunnen zich zelf aanmelden: www.ivn.nl/nationalebuitenlesdag2017
12 april	14.00 uur	Publiekswandeling "Over de Stiewelpaden van Tweekelo"	Johanneskerkje, Tweekelerweg 110. Laarzen of waterdicht schoeisel zijn raadzaam. Tel. 053-4343648
18 april	14.00 uur	Interne wandeling in de Weele o.l.v. Henk Kaspers en Wim Pauw	Start kruispunt van Tesinkweg en Tesinklandenweg, Coördinaten: geo:52.195915,6.8067393?z=16 http://osmand.net/go?lat=52.195915&lon=6.8067393&z=16
3 t/m 21 april		Schoolwandelingen op het Groot Brunink	
30 april	10.00-15.00 uur	Lange wandeling met als startpunt Hof Espelo	Een lange wandeling van Landschap Overijssel en IVN Enschede waarbij onderweg hier en daar wat door de gidsen wordt verteld. Loopt u mee? Neem dan zelf een lunch mee voor onderweg.

Wanneer	Start	Activiteit	Waar / info
3 mei		Boomkikkerexcursie	Een excursie van Landschap Overijssel en IVN waarbij we op zoek gaan naar de boomkikkers die leven op het Smalenbroek.
9 mei	14.00 uur	Interne wandeling o.l.v. dhr. E. de Roode	Volkspark Enschede
13 mei	11.00 uur	Slootjes-inspiratiemorgen	Lammerinkswönnner, Abraham Ledeböerpark.
13 mei	14.00-16.00 uur	Bijenlezing deel 2	Bijental van het Abraham Ledeböerpark.
17 mei	19.00 uur	Avondwandeling op het Smalenbroek	Landschap Overijssel en IVN Enschede nemen u graag mee op een mooie avondwandeling.
20 en 21 mei		Fête de la Nature	Landschap Overijssel en IVN organiseren groene feestelijkheden op Hof Espelo.
21 mei - juni		Bomententoonstelling door gidsen i.o. van IVN Enschede	Officiële opening op Hof Espelo Zie deze Gidsengids.
7 juni	14.00 uur	Natuurakkers en het zoutspoor	Een excursie van Landschap Overijssel en IVN Enschede.
10 juni		Slootjesmiddag	Zweringbeekpark
13 juni	19.00 uur	Zomeravondwandeling Kristalbad	Landschap Overijssel en IVN nemen u graag mee voor een mooie avondwandeling.
21 juni	20.00 uur	Midzomer-avondwandeling op de Lonnekerberg	Op deze langste dag van het jaar nemen de gidsen van Landschap Overijssel en IVN Enschede u graag mee voor een wandeling op de Lonnekerberg.
11 juli	19.00 uur	Zomeravondwandeling op de Lonnekerberg	Een zomeravondwandeling van Landschap Overijssel en IVN Enschede.
woensdag	9-12 uur	Heemtuin werkochtend	Tel. 053-4773340

Zoals u kunt zien valt er heel wat te doen de komende maanden. Een aantal van de wandelingen en excursies die in de agenda staan worden georganiseerd door Landschap Overijssel in samenwerking met IVN Enschede. Wilt u graag deelnemen aan deze activiteiten, raadpleeg dan de volgende site: **www.landschapoverijssel.nl/activiteiten**
Soms moet u zich van te voren opgeven voor deelname.

Van de voorzitter

door Hanneke van Dorp – voorjaar 2017

Vandaag was echt de eerste voorjaarsdag. Buiten was het wel een graad of 13, 14 en de zon scheen de hele dag. Helaas had ik niet zoveel tijd om buiten te zijn, zodat ik de eerste bijen en hommels gemist heb.

We zagen tijdens het avondeten wel de eerste vleermuis voor ons raam vliegen; en dat terwijl het ijs op de vijver nog niet helemaal gesmolten is en er hier en daar nog een klein hoopje sneeuw ligt.

Het gekste wat ik in mijn tuin vond waren vieze kleine hoopjes ijzig spul met bladeren erin. Het duurde even voor ik snapte dat het de sneeuw propfen waren die zich een paar dagen geleden onder mijn klompen verzameld hadden en die ik eraf getrapt had. Het leek zo lang geleden dat het vroom vanmiddag en toch was het vanmorgen ook nog winter.

Nu het voorjaar wordt komt het IVN ook weer helemaal uit de winterslaap. De afspraken voor de voorjaarsschoolwandelingen zijn al weer gemaakt en de Algemene Leden Vergadering staat heel binnenkort op het programma. U vindt daarvoor achter in deze gidsengids de uitnodiging, een agenda en het jaarverslag van 2016.

Voor dat u zover bent vindt u weer een hele reeks informatieve en leuke informatieve artikelen, en verslagen van activiteiten geschreven door de leden. Ik vond het interview met een "gebruiker" van IVN activiteiten van een andere afdeling heel interessant, en ook het verhaal over hout en dat over neushoornkevers kan ik aan bevelen! Maar misschien hebben de lezers wel een andere voorkeur dan ik. Om dat te weten te komen moet je natuurlijk alles lezen.

Veel plezier en hopelijk tot ziens op de jaarvergadering op 2 maart!

Cursus mossen bij IVN en KNNV Enschede in 2 delen

Heeft u al eens goed gekeken hoe prachtig al die kleine groene friemeltjes zijn die op een oud muurtje of de voet van een boom groeien of de fluweelzachte kussens in de schaduw van een bos? Voor wie hier altijd al eens beter naar wilde kijken of meer over hun functie in de natuur wil weten:

KNNV Enschede en IVN Enschede organiseren dit voorjaar een tweetal cursussen over mossen. Voor beide cursussen zal Rudi Zielman, een zeer ervaren mossendeskundige, die al op veel plaatsen cursussen over mossen gegeven heeft, de docent zijn.

De eerste cursus is bedoeld voor iedereen die het leuk vindt kennis te maken met de mossen en wat wil leren over hun leefwijze, ze goed wil leren onderscheiden van planten die er op lijken en de belangrijkste groepen en enkele spectaculaire mossoorten wil leren herkennen.

De tweede cursus is bedoeld voor mensen die zelf mossen willen determineren en verzamelen. Daarvoor zijn meer boeken en materialen nodig.

1. Mini introductiecursus

- Donderdagavond 16 maart *"wat zijn mossen, waar zijn mossen"* in het Nivon-centrum aan de Dotterbloemstraat 120, 7531 TE Enschede.
- Zaterdag 18 maart 10-12:30 excursie *"de grote groepen herkennen in het veld"*
- Kosten: € 4,00 voor leden, € 5,00 voor niet-leden

Aanbevolen literatuur: Klaas van Dort e.a. (2015) Basisgids Mossen, KNNV (www.knnvuitgeverij.nl)

Aanbevolen: inslagloupe (triplet) van goede kwaliteit 10x vergroting (de Bodemschat Hengelo bijv.)

2. "Determinatie"-cursus

Maximale groepsgrootte: 14 deelnemers, in Museum Twentse Welle

- Woensdagavond 22 maart "*welke kenmerken worden gebruikt, microscopie (instructie)*"
- Zaterdagochtend 25 maart excursie "*bosmossen*"
- Woensdagavond 5 april "*determineren bosmossen*"
- Zaterdagochtend 8 april excursie "*heidemossen*"
- Woensdagavond 19 april "*determineren heidemossen*"
- Kosten: € 20,00 voor leden, € 25,00 voor niet-leden.

Aanbevolen literatuur: Siebel, H. & H. During (2006) Beknopte Mosflora van Nederland en België.

KNNV (www.knnvuitgeverij.nl)

Noodzakelijk: inslagloupe (triplet) van goede kwaliteit, 10x vergroting en een plamuurmes.

Na aanmelding ontvangt u bericht over precieze aanvangstijden en plaatsen. Onder leden verstaan we leden van IVN of KNNV, dus niet VvTW.

Aanmelden kan bij:

Hanneke van Dorp hanneke_van_dorp@planet.nl

(of tel. 053 4780392) of

Wim Lengton w.lengton.1@kpnmail.nl.

De bloeiaren van de Moeraswolfsklauw en Gewoon Haarmos

door Ton Hoeksma

In het winter nummer van de Gidsengids van 2016 op bladzijde 9 trof ik een foto aan waarop niet alleen mossen stonden.

bewuste foto van Lidy Vrijheid uit de vorige Gidsengids

De bloeiaren die daar te zien zijn, zijn die van de Moeraswolfsklauw.

Eenieder die de ecologische Flora in het bezit heeft kijkt aldaar. In deel 1 op bladzijde 14 onderaan de tweede foto van links. Eenzelfde foto: Gewoon Haarmos en Moeraswolfsklauw. Op de bladzijde om deze foto staat veel te lezen over de moeraswolfsklauw. Tot zover over de foto in de vorige gidsengids nr.239.

Over de Moeraswolfsklauw

door Hanneke van Dorp

Beste Ton,

Toen ik de gidsengids in ontwikkeling van Celia toegestuurd kreeg om mijn bijdrage er voor te maken zag ik ook jouw stukje met deze foto uit het vorige nummer. Ik heb prompt dat nummer erbij gepakt en ik moet toegeven dat ik niet goed gekeken had: die wolfsklauwen had ik niet opgemerkt in dat prachtige mostuintje. Overigens mag je het geen bloeiaren noemen. Ik geef toe dat ik ook wel eens zoiets zeg, maar het zijn natuurlijk sporenplanten en die hebben geen bloemen.

De foto lijkt heel veel op die in de Ecologische flora die jij noemt, maar er is een verschil dat je alleen ziet als je de foto in kleur bekijkt.

(Nu allemaal snel op onze site de Gidsengids in kleur bekijken!)

In de flora zijn de aren lichtgroen en op de foto in de Gidsengids steken ze prachtig strokleurig af tussen de groene mossen. Voor het gemak ben ik geneigd te zeggen "ze zijn uitgebloeid", maar dat kan dus niet. Het zijn de rijpe sporenaren die al afsterven; ze verspreiden hun sporen. Zelf heb ik ze zo nog nooit "in levende lijve" gezien. Ik neem aan dat Lidy de foto gemaakt heeft op 25 oktober in de Doorbraak. De sporenaren zullen daarna spoedig verdwenen zijn. De kruipende stengel van de Moeraswolfsklauw blijft nog een tijd vindbaar in de winter als je op de goede plekjes komt (in de randen van het Aamsveen of in het Varviksveld bijvoorbeeld).

In het voorjaar zijn de oude delen afgestorven en bruinachtig geworden en groeien er weer groene, kruipende stengels uit. De sporen zijn volgens de Ecologische flora in de herfst rijp en kiemen al snel als ze op een geschikte plaats terecht komen. Dat is bij voorbeeld een kale vochtige plek in een heideterrein. Er vormt zich dan een groen prothallium (dat zou ik graag eens zien), waarop zich binnen een jaar mannelijke en vrouwelijke geslachtsorganen vormen.

Als er een bevruchting plaatsvindt kan zich daarna uit het prothallium (voorkiem) een plant met stengels en blaadjes ontwikkelen.

Als ik moeraswolfsklauwen op vers geplagde plekken tegenkom denk ik vaak dat ze voortgekomen zijn uit sporen die jarenlang in de grond overleefd hebben, maar na bovenstaand verhaal begon ik daar aan te twijfelen.

Komen de sporen dan (meest) uit de grond of vers door de wind? Boeken en internet gaven me op deze nieuwe vraag zo snel geen antwoord.

Hanneke

Doe mee met het grootste tuinonderzoek van Nederland!

door Celia Horst

Tuinen beslaan een groot deel van Nederland. Maar wat er allemaal in leeft aan verschillende soorten vogels, vlinders, zoogdieren, amfibieën en insecten weten we nauwelijks!

Door samen te tellen en te registreren krijgen we hier een beter beeld van. Er zijn vaak meer bijzondere ontdekkingen te doen dan we vooraf zouden denken. Maar ook van de gewone soorten weten we niet goed waar ze voorkomen.

Tellen, registreren, bewust worden en daar vervolgens wat mee doen. Dat kan natuurlijk door mee te doen aan nationale telmomenten zoals bijvoorbeeld de onlangs gehouden tuinvogelteldagen. De resultaten van deze laatste telling kunt u vinden op: www.tuinvogeltelling.nl/resultaten/landelijk

Een andere mogelijkheid is om het hele jaar rond te tellen en te registreren wat er zoal in uw directe leefomgeving leeft en groeit. Op de website www.tuintelling.nl kunt u zien hoe dat werkt en wat er met de gegevens gedaan wordt. Daar zijn ook allerlei tips

te vinden over hoe u uw omgeving zo kunt inrichten dat er een steeds grotere biodiversiteit ontstaat.

IVN project Grijs, Groen en Gelukkig zoekt vrijwilligers

door Tineke Eitink - 16 januari 2017

Op maandag 16 januari kwam Peter Mol (Senior projectleider Grijs Groen en Gelukkig) kennismaken met het bestuur van onze IVN afdeling.

Peter Mol vertelt dat hij werkt voor IVN Overijssel in nauwe samenwerking met Natuur en Milieu Overijssel. De gezamenlijke doelstelling is het werken met mensen in de natuur.

Hij is sinds maart 2016 binnen het IVN projectleider voor het project Grijs, Groen en Gelukkig. De Postcode Loterij heeft hiervoor een flink bedrag beschikbaar gesteld.

Via o.a. de Natuurkoffer en De Groene Visite wil het IVN het vergroening in de zorg verbreden. Doel is om de fysieke ruimte binnen en buiten te vergroenen en groene activiteiten te ontwikkelen. Er worden door het IVN nog landelijk trainingen opgezet voor vrijwilligers voor het project Grijs, Groen en Gelukkig met uitgangspunt : wat kunnen we in de natuur doen met ouderen.

De Posten in Enschede werkt al een tijdje met groene projecten, zoals Groen Geluk, Groene Spoor en Groen Verbindt en wil hieraan graag deelnemen. Peter Mol is actief betrokken bij een samenwerking met De Posten.

Grijs, Groen en Gelukkig is zonder twijfel een mooi project. Wellicht zijn er leden die hieraan willen meewerken en in nauwe samenwerking met vrijwilligers van De Posten een mooi project voor ouderen neer willen zetten. Neem dan contact op met ons secretariaat.

Voor meer informatie over Grijs, Groen en Gelukkig zie :

<https://afdeling.ivn.nl/grijs-groen-gelukkig>

De roep van de koekoek verstomt

door Nico van Diepen - 30 januari 2017

foto Wiebe Boogaard op www.beesies.nl

Met deze alarmerende boodschap vestigen Sovon Vogelonderzoek en Vogelbescherming Nederland de aandacht op de achteruitgang van deze bekende vogel. Zij hebben 2017 daarom uitgeroepen tot Jaar van de Koekoek.

Het doel is om zo veel mogelijk aandacht te vragen voor deze populaire vogel, en door onderzoek te achterhalen waardoor de achteruitgang wordt veroorzaakt.

De koekoek wordt beschouwd als een indicatorsoort voor een gezond en soortenrijk landschap.

vrouwje Karekiet voert jonge Koekoek

Als het in een bepaalde streek slecht gaat met de koekoek zegt dat dus ook iets over de stand van de natuur in dat gebied.

In de Vogelatlas 2012-2016 worden de aantallen koekoeken vergeleken met de gegevens uit de Broedvogelatlas 1998-2000 (zie bijvoorbeeld www.sovon.nl en dan klikken op *De roep van de koekoek verstomt*).

In grote delen van het land staat de koekoek 'in het rood', en ook in onze regio. Gelukkig zijn er ook in Twente nog wel plaatsen waar we de koekoek deze zomer weer kunnen horen, en met een beetje geluk ook zien. Vorig jaar tijdens de voorwandeling van de Aamsveen-dagen van Stedelijk Lyceum, locatie Zuid riep het mannetje luid en duidelijk, en liet hij zich ook mooi bekijken. Op meer plaatsen rond Enschede was hij in 2016 hoorbaar.

In de eerste alinea's van dit stukje noemde ik de koekoek bekend en populair. Vrijwel iedereen vindt het leuk om de mannetjes-koekoek te horen roepen. Het aantal mensen dat een koekoek heeft gezien, is al veel lager.

En velen weten niet dat de vrouwtjeskoekoek een heel ander geluid laat horen dan het mannetje. Het geluidsfragment op: www.handboekvogels.nl/vogelgeluiden/koekoeken/ begint met de roep van een mannetje en aan het eind hoor je een vrouwtje.

Mijn wens voor 2017 is om in het Aamsveen ook een vrouwtje te horen roepen.

Koekoeken komen in april terug uit hun overwinteringsgebied in Afrika. Eind april-begin mei legt het vrouwtje een ei in het nest van een waardvogel, veelal de kleine karekiet of de heggenmus. Ook andere vogels worden door de koekoek 'uitverkoren' om hun kroost groot te brengen, zoals de graspieper, witte kwikstaart, rietzanger.

Mogelijk beginnen door klimaatverandering de gastouders in Nederland iets eerder met broeden dan vroeger, en komt de koekoek gewoon te laat. Misschien ligt het probleem ook wel in Afrika, gedurende het winterverblijf. Om dat uit te zoeken is veel onderzoek nodig. En via publicaties, lezingen en excursies proberen Sovon en Vogelbescherming aandacht te vragen voor de vogel die zijn eigen naam kan zeggen, de vogel die zijn eigen jongen niet opvoedt, de vogel die het weer voorspelt.

Biefstuk op eikenhout

door Celia Horst

Naast de vogel van het jaar is er ook een paddenstoel van het jaar uitgekozen. En wel één die we in het Abraham Ledebouerpark ook wel eens hebben gezien.

Het blijft toch een wonderlijk verschijnsel: zo'n paddenstoel die eruit ziet alsof hij bij de slager vandaan is gehaald om vervolgens in het bos aan een boom te plakken. Met bloeddruppeltjes en al! Die bloeddruppeltjes worden overigens veroorzaakt doordat de zwam looizuurhoudend vocht uit de nog levende boom onttrekt.

Bij een dode boom zal dit verschijnsel daardoor niet zichtbaar zijn. De zwam houdt het op zo'n dode boom dan ook niet lang uit.

Tijdens onze herfstactiviteiten heb ik met de kinderen wel eens staan kijken bij zo'n prachtexemplaar. En het leuke is dat wanneer je zo een paar dagen achtereen op dezelfde plek terug komt, je de paddenstoel ook ziet ontwikkelen; die lekkere sappige "biefstuk" verschrompelt langzaam en gaat er op den duur toch steeds minder aantrekkelijk uitzien!

foto Erika van Oldeneel

De Nederlandse Mycologische Vereniging wil dit jaar graag zoveel mogelijk waarnemingen van de Biefstukzwam verzamelen. Als u wil helpen met gegevens te verzamelen ga dan voor meer informatie over de Biefstukzwam naar de [website van de NMV](#).

Het Verborgen Leven van Bomen

boek en excursie

door Tineke Eitink – 22 januari 2017

Een boek van Peter Wohlleben, met als subtitel “Wat ze voelen, hoe ze communiceren – ontdekkingen uit een onbekende wereld”

Peter Wohlleben studeerde bosbouw en werkte meer dan 20 jaar bij bosbeheer. In 2006 werd hij boswachter in de Eifel.

Op de binnenzijde van de omslag van het boek staat geschreven:

“In ‘Het verborgen Leven van Bomen’ deelt boswachter Peter Wohlleben zijn diepe liefde voor bos en bomen.

Hij vertelt fascinerende verhalen over de onverwachte vaardigheden van bomen en verklaart de verbazingwekkende processen van leven en dood en wedergeboorte

die hij heeft waargenomen in de bossen. Op basis van baanbrekende nieuwe ontdekkingen presenteert Wohlleben op opwindende wijze de wetenschap achter het verborgen leven van bomen. En zo betreden we een compleet nieuwe wereld.”

Dit boek was het uitgangspunt voor een excursie van Landschap Overijssel op 22 januari jl. in samenwerking met IVN. Om 13.30 uur stroomden de belangstellenden het koetshuis van Hof Espelo binnen voor deze speciale bomenwandeling, gegidst door onze 2 eigen IVN gidsen, Hanneke en Ietje, en een gids van Landschap Overijssel, Sylvia.

Hoeveel mensen er precies met Ietje en Sylvia meeliepen weet ik niet. Met Hanneke liep een grote groep van meer dan 30 mensen mee, waaronder ikzelf. Af en toe haalde Hanneke iets uit het boek aan, soms verhelderend, soms ook kritisch. Ze vertelde enthousiast en boeiend als altijd over de verschillende bomen die we tegenkwamen op onze wandeling. Over de belangrijkheid van schimmels voor bomen. De symbiose of samenwerking van

zwammen en bomen. Waarom bepaalde bomen het wel of niet redden in een bos. Waaraan je dat kunt zien. Hoe je aan bomen kunt zien dat ze oud worden of ziek. Welke vijanden bomen hebben. De samenwerking tussen bomen van eenzelfde soort. De hang naar voortplanting bij beuken. De overlevingsstrategie van loofbomen ten opzichte van naaldbomen.

Zucht, het boek vond ik heel boeiend, maar voor mij gaat er toch niets boven een heuse bomenwandeling, met kijken, voelen en ruiken. Tijdens deze wandeling weer veel geleerd en opnieuw gefascineerd door bomen, bomen en bomen...

Noot van de Redactie: Binnenkort hopen we weer een flink aantal basisschoolleerlingen mee te nemen voor een wandeling op het Groot Brunink. Daar vertellen we óók altijd een en ander over bomen. Hoe ze groeien, de verschillen tussen naald- en loofbomen, waar we ze voor gebruiken, enz. Bertus neemt ons alvast mee in het volgende verhaal over het hout van bomen.

Hout? En de Inhoud van de Boom.

Wat is dat eigenlijk???

door Bertus Pothast

Het antwoord lijkt erg gemakkelijk maar als men erover nadenkt valt het niet mee een redelijke uitleg te geven.

Iedereen kent hout als iets vanzelfsprekends, als een prettig verwerkbaar en ook als een mooi en veelzijdig materiaal waar we in het dagelijks bestaan veel mee te maken hebben.

Een korte definitie van hout zou als volgt kunnen luiden:

Een organisch materiaal met poreuze en vezelvormige structuur dat is gevormd in de stam van naald en loof bomen.

Het gevolg van deze structuur is dat de eigenschappen van het hout (bijv. de sterkte, krimpen en zwellen, de splijtbaarheid) niet in alle richtingen gelijk zijn.

Chemisch gezien bestaat hout voornamelijk uit cellulose, koolhydraten en lignine. Verder komen er ook looi en kleurstoffen, harsen, gommen en oliën voor.

Het ontstaan van hout:

Hout is in feite opgebouwd uit ontelbare microscopisch kleine cellen. Tijdens de groeiperiode vindt celdeling plaats aan de top van een stam of van de takken, waardoor lengtegroei ontstaat.

Bij groei in de dikte spelen de zogenaamde cambiumcellen de hoofdrol. Wat het cambium is weet ieder die weleens de schors en de bast van een boomtak heeft afgestroopt.

Het is n.l. het glibberige laagje dat zich onder de bast bevindt. Dit laagje omspant het hout in de stam of tak als een dunne cilinder, de cambiumcellen delen zich in houtcellen (naar de binnenkant) en bastcellen (naar de buitenkant). Doordat er veel meer houtcellen dan bastcellen worden gevormd, bestaat een boom voor het grootste deel uit hout.

Weefselsoorten:

Nieuw gevormde houtcellen gaan zich verder ontwikkelen.

De cel deelt zich, wordt groter, rekt zich uit en krijgt dikkere wanden. Dit proces zouden we verhouten kunnen noemen.

De houtcellen krijgen bij hun ontstaan een bepaalde functie in de boom toebedeeld. Een groep gelijksoortige cellen, dus met dezelfde functie, noemt men een weefsel en alle houtsoorten zijn in feite uit slechts enkele weefselsoorten opgebouwd.

Zo kennen we het vezelweefsel dat voor de sterkte van het hout verantwoordelijk is.

Houtvaten of poriën (ook een weefselsoort) komen voor in loofhoutsoorten. Deze dienen in de boom als geleidend weefsel. Wat poriën of houtvaten zijn weet iedereen onmiddellijk als hij met zijn nagel dwars over een stukje eikenhout krast.

De groefjes die men dan voelt zijn open gezaagde buizen die officieel houtvaten worden genoemd. Wanneer men met een

vlijmscherp mes een glad snijvlak maakt op de kopse kant van een stukje loofhout, dan kan men soms al met het blote oog of met behulp van een loep gaatjes in het houtoppervlak ontdekken. Vooral bij houtsoorten met een grove nerf (noten, essen, eiken) is dit goed te zien omdat deze wijde houtvaten bevatten.

Houtsoorten met zeer fijne nauwe houtvaten zijn bijvoorbeeld linden, peren en esdoorn. Dergelijke soorten zijn door hun fijnheid mooi met glans af te werken en goed met beitels te bewerken.

Naaldhoutsoorten (vuren, grenen, etc.) zijn anders van bouw en men treft daarin geen houtvaten aan. Het transport van water in de boom vindt bij naaldhout plaats door de vezels.

Deze vezels hebben dus bij naaldhout een dubbele functie te vervullen want ze zorgen natuurlijk ook voor de sterkte.

Het weefseltype genaamd opslagweefsel kan in verschillende vormen in hout voorkomen. De bekendste vorm hiervan is bekend onder de naam houtstralen of mergstralen en deze verlopen in de boomstam zoals de spaken in een fietswiel zitten.

Op de kopse doorsnede van een boomstam zou men ze kunnen zien lopen van de buitenkant van de schijf naar het hart van de boom toe. Het vervult de functie van voorraad schuur (bevat o.a. zetmeelkorrels) van voedselopslag. Bij sommige houtsoorten kan men de houtstralen duidelijk zien (beuken, eiken, plataan), doch bij andere soms nauwelijks. Voor de praktijk van de houtbewerking is dit weefsel van belang omdat het de tekening van het hout kan beïnvloeden.

Groeiringen (vroeg hout – laat hout).

Ieder jaar wordt in een boom een nieuwe hoeveelheid hout gevormd die meestal op een kopse doorsnede duidelijk zichtbaar is in de vorm van een jaarring of groeiring. De leeftijd van een omgezaagde stam kan men dan ook vaststellen door de ringen aan het onder eind van de stam te tellen.

Unieke Bomententoonstelling

georganiseerd door Erika van Oldeneel en Chris Eijkholt, natuurgidsen i.o. IVN Enschede

Zondag 21 mei 2017 is de opening van een bomententoonstelling op Hof Espelo in Enschede.

Zo'n tentoonstelling was een lang gekoesterde wens van Landschap Overijssel. Bij het gidsenoverleg van Landschap Overijssel gooide Marjan Wagenaar hierover een balletje op. Dat werd gevangen door Chris Eijkholt en Erika van Oldeneel...

Het toeval wil dat zij net op zoek waren naar een mooie eindopdracht voor hun IVN-gidsencursus. Inmiddels zijn zij hier druk mee aan de gang.

In het bezoekerscentrum worden vijf bomen belicht: Zomereik, berk, beuk, grove den en Douglasspar. Verschillende facetten komen aan de orde, waaronder ecologie en gebruiksdoeleinden. Fotograaf Clifton Buitink zorgt voor prachtige beelden.

In de wandelapp Wandelen in Overijssel wordt een bomenwandeling opgenomen met extra wetenswaardigheden en opdrachten, voor wie lekker naar buiten wil.

Op de openingsdag worden er verschillende activiteiten georganiseerd.... Houd de persberichten tegen die tijd maar in de gaten.

Bijenlezing deel 1

door Celia Horst – 17 januari 2017

Terwijl het buiten een witte winterse wereld was, verzamelden zich een aantal leden van onze IVN afdeling zich in de bijenstal van het Abraham Ledenboerpark. Daar hadden Jan Willem en Nico het al warm en gezellig gemaakt om ons te ontvangen en mee te nemen in de wondere wereld van de bij.

Op een tafel stonden diverse potjes honing uitgesteld welke we mochten bekijken, ruiken en proeven. Er kon zelfs een prijs mee worden gewonnen!

Bij een kop koffie kregen we een lekkere traktatie waarin, hoe kan het ook anders, honing verwerkt was. Nico vertelde dat hij eigenlijk honingkoekjes had willen bakken maar dat die jammer genoeg mislukt waren. Heel erg jammer! Want wat een werk is het om alleen al voor zoveel honing te zorgen... Volgens het recept had Nico 140 gram honing nodig gehad. En na een rekensom, waarin Nico toelichtte hoe de bij van nectar honing maakt en van die verzamelde nectar ook zelf nog een deel nodig had om al dat werk te kunnen doen, kwam dat neer op 10.000 kilometer vliegen! Wat een werk!!! En wat een verspilling als de koekjes dan mislukken...

Terwijl wij het dankzij de kachel lekker warm hadden, zaten de bijen buiten in hun kast hun best te doen om er ook daar warmpjes bij te zitten. In zo'n bijenkast heerst een vrij constante temperatuur die in de wintermaanden, als de bijen in rust zijn, zo rond de 20°C is. In de zomermaanden, als er broed is, ligt die temperatuur rond de 35°C. De bijen zorgen hier zelf voor. Daar hoeft geen mens of kacheltje aan te pas te komen.

De honingbij overwintert als volk in de kas en legt om de winter door te komen een honingvoorraad aan. Wij mensen zijn daar al lang geleden achter gekomen en oogsten graag van die heerlijke honing! Bij hommels en wespen ligt dat anders: zij maken alleen honing voor hun broed, wat ook meteen wordt toegediend. Daar valt voor ons dus niets te halen.

Zolang al als wij mensen honing oogsten, bemoeien wij ons ook al met de bijen die deze zoetheid maken. Ze worden gekweekt

op opbrengst, zodat wij er zoveel mogelijk profijt van hebben. En op zachtaardigheid, zodat het voor ons makkelijker en minder gevaarlijk is om te oogsten.

Het gevolg is dat de bijen steeds meer afhankelijk zijn geworden van onze zorg, wat ze dus kwetsbaar maakt. Aan ons dus de taak om te zorgen dat de bijen op een veilige en gezonde manier nectar kunnen blijven verzamelen zodat ze gezond blijven.

Landbouwgif en gif dat wij in onze tuinen gebruiken ter bestrijding van onkruiden en schadelijke insecten of ziektes zijn een grote bedreiging voor de bijen. Daar wordt men zich gelukkig steeds bewuster van. Wat we zelf verder kunnen doen is bewust omgaan met het aanplanten van bloeiende bomen, struiken en planten en het inzaaien van bloemenweides zodat er over het hele vliegseizoen wel ergens nectar te vinden is voor de bijen.

En dat niet alleen voor de honingbij, die feitelijk een soort van huisdier is geworden, maar zeker ook voor de wilde bijensoorten die niet de zorg genieten van mensen die ze bijvoeren op het moment dat er te weinig voedsel is.

Wat we tegelijk ook zeker niet moeten vergeten is dat als die bijen onze planten niet bestuiven, wij ook geen vruchten zullen kunnen plukken. Dus naast die honing dragen ze ook de zorg voor veel van ons overige voedsel. Wat nog een extra motivatie is om dus goed voor deze harde werkers te zorgen.

Nico en Jan Willem vertelden ons deze morgen nog veel meer over de bijen. En dat deden ze op een erg leuke manier. Het is jammer als u deze informatieve lezing heeft moeten missen. Maar er komt nog een vervolg hebben ze ons beloofd. Eerst moet het nog een beetje warmer worden! Maar als de bijen weer buiten rond vliegen en hun nijvere arbeid verrichten, hopen ze ons nóg meer te vertellen en te laten zien en beleven.

Een interessante link om eens op te zoeken op internet als u meer wilt weten over hoe u de bijen kunt helpen is de volgende:

www.bijenlint.nl

De leerzame bijenstal in het Abraham Ledeboerpark

Zaterdagmiddag 13 mei, hopen Jan Willem en Nico ons nog meer te laten zien en beleven van het fascinerende leven van de bijen. Wilt u daar bij zijn, dat kan!

Kom dan naar het Koetshuis in het Ledeboerpark, van 14.00 tot 16.00 uur staan onze imkers voor ons klaar om ons mee te nemen op een bijzonder avontuur.

Heeft u dat nou ook ?

door Tineke Eitink – januari 2017

Toen ik kennismaakte met het IVN had ik geen flauw idee dat dat zoveel invloed op mijn leven zou kunnen hebben.

Niet alleen heb ik in de loop der jaren mijn kennis van de natuur uitgebreid via wandelingen, lezingen, cursussen, boeken en vooral ook door mijn IVN collega's, mijn omgeving ben ik ook anders gaan zien. U kent dat misschien wel, voor je het weet loop je nooit meer in een gewoon bos. Dan wandel je alleen nog tussen eiken, beuken, Douglassparren en andere boomsoorten.

Thuis is de invloed van het IVN ook duidelijk merkbaar.

Een tijdje geleden kon ik er niet meer onderuit. Na diverse stortbuien waren mijn ramen toch echt aan een wasbeurt toe.

Oké, vooruit dan maar. En toen ik al een tijdje bezig was zag ik plots iets vreemds. He bah, wat is dat nou voor viezigheid ? In de hoek van de raamspanning zat iets raars, iets wits, iets harigs...

Aha, ik zie het al. Het is een spin met een nest met eitjes. De spinnenmoeder heeft daar een mooi droog en rustig plekje voor haar nestje uitgekozen. Zo kan ze haar eitjes goed beschermen. Nou blijf maar rustig zitten hoor spinnetje, ik doe je niets.

Want wat kun je als goed IVN-er nou anders doen dan ... juist ... er voorzichtig omheen lappen!

De Neushoorn Kever

door Bertus Pothast

Eind april begin mei zie je veel meikevers, vooral op camping Tamarig in Ruurlo, dan komen ze uit de grond en vliegen de bomen in om van het jonge blad te eten.

Maar voor die tijd hebben ze al een 3 jarige ontwikkeling doorgebracht diep onder de grond. Na die tijd kruipen ze langzaam als een soort rups naar boven, dan zijn het nog

engerlingen, daar eten ze van de wortels van het gras. En na een tijdje ontwikkeld zich een ware kever.

Veel boeren hebben er last van en ook de voetbalvelden moeten het ontgelden; door het ondergronds knagen aan de wortels van het gras vallen er gaten in de wei of het voetbalveld.

Maar er is nog een kever die er precies zo uit ziet als de meikever. Dat is de Neushoornkever, die is precies eender als de meikever. Ook de eetgewoonten en de ontwikkeling. Eerst engeling, rupsachtig dus en dan komt de harde schild met vleugels.

Deze kevers zijn meestal te vinden in een mesthoop, of in mijn geval in een houtsnippershoop.

Als je goed kijkt dan zie je dat ze een soort hoorn op hun voorhoofd hebben. Deze neushoornkevers zijn wel zeldzaam in Nederland, in het Ledeboerpark in Enschede is er een gevonden. Ze komen wel vaker voor in Gelderland en Limburg. De vrouwtjes kun je herkennen, als je goed kijkt, aan een knobbeltje op hun voorhoofd.

Ik ben met de campingbaas wezen kijken in een houtsnipperberg en na even graven hebben wij er een gevonden. Deze heb ik over mijn hand laten lopen en daar een foto van gemaakt. Wel heel interessant: 6 harige pootjes, een mooi schild. Maar je moet er niet in knijpen want dan bijten ze!

Mooie neushoorn, echt mooi!

Natuurlijk heb ik het ook even aan het thuisfront laten zien, zij vonden het wel een beetje eng.

Een vrouwtje zoekt het mannetje op, die zijn erg zeldzaam. Ze legt eitjes die de vrouwtjes in een nestje met een bolletje omgeven door eten. Die zij op hun beurt met het bolletje begraven.

De neushoornkever en de voortplanting vergt nog al wat, de mannetjes brengen de mest naar een diepe mestkamer waar de vrouwtjes die tot bolletjes rolt en in elk een eitje legt; wel 6 of 7 stuks en zij bewaakt de nestjes. Ook eten zij de engerlingen van de meikers op.

Na een paar jaar worden de engerlingen groot, dan worden ze net als rupsen, maar dan wit bleekachtig, alleen zijn ze veel lichter van kleur en ze kruipen langzaam naar boven.

Daar hebben ze veel vijanden. Bijvoorbeeld de egel, de mol en vogels. Ook honden (teckels) die hebben een goede neus en graven dan de emelten op.

En dan is het voorjaar en vliegen de kevers de bomen in. Daar is het frisse groen en die beestjes hebben honger!

Dan begint het ritueel weer helemaal opnieuw, de kevers leven nog een poosje maar gaan dan na een tijdje dood.

Interview met Anton Scholten

door Lidy Vrijheid - 24 januari 2017

“Dus jij bent natuurouder?”, was mijn eerste vraag. En toen bleek meteen al dat er een misverstand in het spel was. “Nee, ik ben van Scharrelkids”. Nee, ik heb helemaal geen cursus gevolgd.

Anton ken ik doordat hij jarenlang mijn collega is geweest. Het leek me handig hem te interviewen om van een ervaringsdeskundige te horen hoe een cursus voor “natuurouders” idealiter in elkaar zou moeten zitten. Immers, IVN Enschede is bezig een cursus te organiseren.

Nu we toch samen aan tafel zaten wilde ik wel even weten wat Antons relatie met het IVN is.

Wat heb jij met natuur?

Vroeger al vond ik natuur heel leuk. Roofvogels et cetera. Alle buizerds herken ik. Mijn vrouw deelt die belangstelling niet. Ik wil mijn interesse in de natuur graag doorgeven aan mijn kids. Ik ga met hen naar Scharrelkidsmiddagen. Mijn vrouw heeft dan een middag vrij voor haar studie.

Hoe werkt Scharrelkids?

Scharrelkids is vier keer per jaar. Ik ga daar naartoe met onze kinderen van 6, 8 en 10 jaar en die vinden het hartstikke leuk. We gaan dan naar het Arboretum, je weet wel in De Lutte. Mijn moeder gaat ook vaak mee. Soms is het bij de Tankenberg.

Er wordt dan via een App een vragenlijst met opdrachten aangeboden. Je loopt rond door het Arboretum om een stuk of 15 vragen te beantwoorden. Het gaat over mos, vogeltjes of paddenstoelen. Ook een keer over salamanders, kikkervisjes en zo. Mijn kinderen zijn dan helemaal gebiologeerd (!). Op een aantal plaatsen staat een IVN'er uitleg te geven. Ik leer er zelf ook nog wat van.

Ben je lid van het IVN?

Nee, eigenlijk niet.

Als je lid wordt blijf je makkelijker op de hoogte van de activiteiten van IVN. En door je lidmaatschap ondersteun je de activiteiten. Hoe kom jij achter de informatie van Scharrelkids?

Ik krijg iedere keer een uitnodiging via de nieuwsbrief waarvoor ik me heb aangemeld. Af en toe kijk ik op de website. Maar ik hoorde ook een keer via vrienden dat er iets te doen was op het industrieterrein van Oldenzaal.

Daar was een vijvertje en tot mijn verrassing zaten er salamanders in. **Ah ja, Slootjesdag.**

Je zou ook deel kunnen nemen aan scholingsactiviteiten van het IVN. Heb je interesse?

Het zou leuk zijn, maar op dit moment ben ik druk met mijn werk. Later misschien, als ik met pensioen ben. Maar dat duurt nog 19 jaar!

Vragen je kinderen ook “wanneer is de scharrelkidsdag weer”?

Nee, dat niet. Maar als ik het tegen hun zeg, vinden ze het meteen leuk om mee te gaan. Ik neem ook altijd de verrekijker mee voor als er nog een vogel voorbij komt.

Wat wordt er bij je kinderen op school gedaan aan natuuronderwijs?

Heel erg weinig.

Gaan ze nooit op excursie naar het bos?

Ja, een keer gingen ze naar de Engelse Tuin, een klein stukje wandelen. De actieradius is natuurlijk niet zo groot. Een uitstapje naar de dierentuin...

Ik bedank Anton voor dit gesprek, dat een andere inhoud had dan ik had voorzien, en we spreken de verwachting uit dat we elkaar wel een keer zullen ontmoeten bij een of andere IVN-activiteit.

Slootjes-inspiratiemorgen op 13 mei a.s.

door Hanneke van Dorp en Celia Horst

foto Slootjesdag 2016 in Enschede

Heeft u ook alweer zin in de Slootjesmiddag in juni? Nog een paar maanden en dan is het weer zo ver!

Vorig jaar hadden we een prachtige plek gevonden in het Zweringbeekpark waar we een hele middag met heel veel kinderen en hun (groot)ouders ontdekten wat er zoal in en om het water leeft.

We maakten ook bootjes en probeerden te fluiten op grassprietten. Kortom, het was een groot succes! Ook dit jaar hopen we daar neer te strijken.

Ter voorbereiding organiseren we een slootjes-inspiratiemorgen. Een morgen waarin we elkaar willen inspireren en toerusten om samen met de kinderen er weer een groot succes van te maken. Heeft u zin om mee te doen met de Slootjesdag of bent u gewoon nieuwsgierig wat je allemaal rond dit thema kunt doen en ontdekken?

Kom dan zaterdagmorgen 13 mei naar het Lammerinkswönner in het Abraham Ledeboerpark.

We gaan deze morgen binnen én buiten aan de slag. En hopen samen te ontdekken en uit te proberen wat je allemaal kunt doen rond dit thema.

Aan het eind van deze morgen is het mogelijk uw zelf meegebrachte lunch te nuttigen om vervolgens bij de bijenstal nog een leuk middagprogramma rond de bij te hebben.

IVN Zomerweek 2017 Noord Brabant - Oisterwijk "Van Gogh Nationaal Park" in Het Groene Woud

Van 4 t/m 11 augustus 2017 organiseert IVN Landelijk de 34e IVN Zomerweek :

Een compleet verzorgde excursieweek voor natuur- en cultuurliefhebbers vanaf 5 jaar. Samen met lokale (IVN)vrijwilligers vullen we de week met een boeiend programma in de natuur, met een op de omgeving toegespitst thema. Iedereen vanaf 5 jaar kan meedoen.

We gaan er vanuit dat de deelnemers een goede conditie hebben, want er staan stevige wandelingen en/of fietstochten op het programma. Lidmaatschap van het IVN is niet vereist, wel een flinke dosis enthousiasme. Dus: alleen, samen of met (éénouder) gezin: schrijf je in voor een heerlijke actieve natuurweek in een mooi stukje Nederland.

Een enthousiast jeugdteam begeleidt deze week overdag de kinderen met op de natuur gerichte activiteiten, zodat ook de ouders zelf op excursie kunnen.

Verder informatie kunt u op de website bekijken:
www.ivn.nl/zomerweek

Vleermuizen (Chiroptera)

door Henk Kaspers - februari 2017

foto Erik Korsten via bron : <http://www.vleermuizenindestad.nl> - Zoogdiervereniging.

Gewone Grootoorvleermuis
(*Plecotus auritus*)

Er zijn ongeveer 2000 soort vleermuizen. De meeste soorten leven in de tropen en in de subtropen. In ons land zijn er tot nu toe 17 soorten aangetroffen. De meeste zijn zeldzaam.

Maar de laatste jaren zijn de algemene soorten in hun aantal achteruitgegaan, als gevolg van landbouwgiften die ze via hun prooidieren binnenkrijgen en door gebrek aan schuilgelegenheid.

Vleermuizen zijn in Nederland een beschermde soort.

Vleermuizen komen op allerlei manieren aan de kost. Ze leven van vruchten en bedrijven de visvangst, zuigen bloed of honing. De meeste echter eten insecten. Hun hele bouw is erop gericht om bij nacht vliegend op insecten te jagen. De Baardvleermuis is met een gewicht van slechts 4 gram onze kleinste soort.

De vliegtechniek van een vleermuis is anders dan die van een vogel. Bij de werkslag staat de vlieghuid straks gespannen en enigszins bol. Bij de opslag is de vlieghuid ontspannen en geplooid om de weerstand van de lucht zoveel mogelijk te verminderen.

Tijdens het vliegen zendt de vleermuis voortdurend korte stootjes trillingen uit met een zeer hoge frequentie. Als de vleermuis in de buurt van een voorwerp, zoals een vliegend insect komt, dan kaatst dit geluid terug. De vleermuis bepaalt aan de hand van deze **echo** afstand en richting (Sonar).

Een vleermuis grijpt een vliegend insect niet meteen met de bek. Hij tikt het met de punten van zijn vleugel in het opgehouden

staartvlies. Pas daarna eet hij het op. Een vleermuis eet iedere 24 uur (per dag) zijn eigen gewicht aan voedsel op.

's Winters zijn er weinig insecten en houden de vleermuizen een winterslaap. Ze trekken zich terug op vorstvrije plekken. Dat kan zijn in holle bomen, zolders, spouwmuren, oude schuren. Tijdens de winterslaap daalt de hartslag van 600 slagen per minuut naar slechts één maal per 1 à 2 seconden. De ademhaling is nauwelijks meer waar te nemen en het lichaam neemt de temperatuur van de omgeving aan.

Als de jongen op komst zijn (in het voorjaar) verzamelen de wijfjes zich in aparte kraamkamers, waar geen mannetjes mogen komen. De eerste paar dagen klemt het jong zich aan de moeder vast als deze uitvliegt. Later blijft het thuis tot het na een week of zes zelfstandig kan jagen.

De Lonnekerberg en het nieuwe natuurgebied vliegveld Twente zijn belangrijke leefgebieden voor vleermuizen.

Het natuurgebied herbergt maar liefst elf soorten, waarvan enkele zeer zeldzaam.

Op de Lonnekerberg aangetroffen soorten zijn :

- Bechsteinvleermuis
- Vale vleermuis
- Brandsvleermuis
- Watervleermuis
- Franjestaart vleermuis
- Gewone Grootoorvleermuis
- Rosse vleermuis
- Laatvliegervleermuis
- Gewone dwergvleer
- Ruige dwergvleermuis
- Bos vleermuis

Maar ook in het Smalenbroek en Groot Brunink komen vleermuizen voor, onder andere de zeldzame Bosvleermuis.

Een mooie wandeling door het Ledeboerpark

door Bertus Pothast

Het is een beetje koud maar mooi weer, het zou warm worden en de zon klimt al aardig hoog, het is nog maar begin februari. Ik loop aan de Hengelose straat, bij de U.T. ga ik het park in. Kijk daar: het eerste vogeltje! Het is een roodborstje dat rustig blijft zitten. Het fluit prachtig! Deze vogels zie je altijd alleen. Verderop, na nog geen twintig meter, zit een merel op de grond tussen de bladeren. Ze schuift ze met de pootjes opzij om voedsel te vinden, echt een leuk schouwspel.

Dan maar verder even naar de knoppen kijken van de overhangende tak, daar zie je de kleine knopjes al komen. Het begint te lenteren! Dan loop ik verder, bij het beekje zie ik de sneeuw klokjes al aan komen. De hele wal staat vol met groen, ik denk dat het niet zo lang meer zal duren of de bloempjes, de klokjes, komen er uit en ook andere knolletjes die er tussen zitten schieten omhoog. Wat prachtig is het...

Het beekje laat veel water door, de sneeuw smelt op het veld dus er komt meer water. Dan kijk ik over het weiland en zie ik veel molshopen of te wel de kraamkamers van de mol. Het zijn er erg veel en daar zal de eigenaar van het weiland niet blij mee zijn. Langs de weg die ik volg, aan de slootkant komen de bolletjes van de krokus op. Het is wel even zoeken maar ze zijn er, ook denk ik dat er andere bloemen bij zijn. Dan loop ik maar naar de hoek waar de winterakoniet uit komt. Nou wonderwel daar staan er al zovelen met nog een paar weken dan is het hier helemaal geel, wat een pracht van een veldje is dat hier, echt een mooi hoekje!

En dan het gehamer van de specht, die zit er nog steeds. Er verblijven nog wel meer spechten in het park.

Op de terugweg hoor ik bekende stemmen van kinderen: die van de Boekelose school, groep 5 en 6. Die gaan vast naar Hennik en Dika, daar worden ze geleerd hoe mensen vroeger leefden op de boerderij bij het Lammerinkswönner. En mooie verhalen worden er verteld. Echt een belevenis voor de jeugd!

Zo dit was best een leuke wandeling. Dan loop ik onder de adelaars door die op de zuilen bij de uitgang van het park staan en kijk ik nog eenmaal om: wat hebben wij toch een mooi park in Enschede!

Verslag IVN ledenconferentie

door Celia Horst – Amersfoort, 21 januari

“IVN denkt na over de toekomst. IVN is toe aan een nieuw, ambitieus meerjarenplan voor de komende vijf jaar: IVN2021. Eén meerjarenplan voor heel IVN: vereniging én stichting, vrijwilligers én beroepskrachten. Dat doet het Landelijk Bestuur niet op eigen houtje. Afgelopen zomer vulden ruim 2000 IVN’ers een ledenenquête in. Op tal van bijeenkomsten spraken IVN’ers over het nieuwe meerjarenplan. Binnenkort publiceren we de eerste conceptteksten op de website ivn.nl/ivn2021. De finale is tijdens de ledenconferentie op 21 januari.”

Daar wilden wij natuurlijk meer van weten en dus stapten Ineke, Hanneke en ik op 21 januari door de deur van voormalig klooster Mariënhof om eens te luisteren en mee te denken over tal van onderwerpen die gedurende deze dag voorbij kwamen.

’s Morgens hebben we vooral veel geluisterd, maar was er ook ruimte om in de grote groep te reageren op een aantal stellingen. Na de lunch gingen we langs verschillende discussieplekken en konden we onze eigen ideeën en ervaringen laten horen. Wilt u meer weten over wat er besproken is deze dag, dan kunt u dat nalezen op www.ivn.nl/ivn2021.

Na een lange dag in dit mooie klooster wandelden we weer terug richting de trein. Ik heb het zelf als een functionele dag ervaren. Het is goed om te horen hoe er over een en ander gedacht wordt op landelijk niveau. En het is fijn om daarbij als kleine afdeling ook je ervaringen te mogen spuien. Verder is het ook inspirerend om te horen hoe andere afdelingen met verschillende zaken omgaan. Van elkaar kun je zo een hoop leren en samen kun je een weg zoeken om dingen die niet goed lopen te verbeteren.

Oplossing puzzel uit Gidsengids nr. 239

In de wandelgangen hoorden we geluiden dat de puzzel uit de vorige Gidsengids "best wel moeilijk" was. Velen is het toch gelukt hem op te lossen, soms met behulp van het internet of een Twents woordenboek. We hopen dat u er plezier aan heeft gehad!

Vertaling van Twentse Vogelnamen

A	Sietkruperke	- boomkruiper
B	Klepperdeark	- ooievaar
C	Groondmuske/kroepmuske	- heggemus
D	Hennik in 't eeknloof	- wielewaal
E	Kadolstermenneke	- winterkoning
F	Köttelpikker	- kuifleeuwerik
G	Bouwmenneke	- witte kwikstaart
H	Greune Tukker	- groenling
I	Oamndzanger	- nachtegaal
J	Bidder	- torenvalk
K	Poalzitter	- buizerd
L	Boonte piet	- scholekster

De oplossing : **P O E L I F I N A R I O**.

Misschien kent een aantal van u hem nog wel van vroeger. De Poelifinario is een fictieve tropische vogelsoort die werd bedacht door cabaretier Toon Hermans (17 december 1916- 22 april 2000).

Het vogeltje kwam ter sprake in zijn sketch "De Ornitoloog" in de "Toon Hermans OneManShow 1980". Er bestaat ook een Poelifinario cabaretprijs.

Film over Stroomgebied van de Dinkel van Jan van der Geest

door Henk Eitink

Op donderdagavond 16 februari kwamen ongeveer 25 mensen naar het NIVON gebouw om een film over het Stroomgebied van de Dinkel te zien van Jan van der Geest, ervaren hobby-filmer.

De Dinkel is een rivier die ontstaat bij Holtwick in Duitsland en via Twente ook weer eindigt in Duitsland. Na 93 km komt hij uiteindelijk bij Neuenhaus in de Duitse Vechte uit.

Jan van der Geest neemt ons mee door de prachtige natuur aan de oevers van de Dinkel. Onderweg zien we kokkelzwanen, reigers en ijsvogels in bossen, weilanden en heidegebieden. De meesten kennen de Dinkel alleen van haar beroemde bocht, de Greune Stet, in het Lutterzand. Maar er is meer! Zo toont hij ons de Duitse plaatjes Holtwick, Epe, Legden en Heek met hun kerken en bezienswaardigheden. Daarnaast geeft hij ons een kijkje in de teloorgang van de textielindustrie in Gronau.

We maken uitgebreid kennis met het Syrisch-orthodoxe klooster in Glane, steenfabriek Werklust in Losser, Poortbulten Arboretum in De Lutte, COSMOS Sterrenwacht in Lattrop, Singraven met haar watermolen, natuurhistorisch museum Wonderrijck (oude Natura Docet) in Denekamp en het Schuivenhuisje (een stuw die het Almelo-Nordhornkanaal voedt met water van de Dinkel). Soms aangevuld met interviews en soms zijn alleen beelden genoeg. Jan gaf zelf goed gedocumenteerd commentaar.

Ik heb 2 x 50 minuten naar een boeiende en mooie film gekeken. Zeer aan te bevelen.

Als toetje verrast hij ons met een gevisualiseerd Twents Volkslied en vertelt dat hij graag terugkomt om een van zijn andere films te laten zien. Ik kijk er al naar uit...

Alle Kinderen naar buiten !

Adviesprijs euro 29,95 – nu bij IVN Enschede maar € 18,00

Een veelzijdig inspiratieboek met leuke ideeën voor natuurbeleving met kinderen, boordevol originele natuuractiviteiten voor alle seizoenen. Om samen plezier te hebben met alle facetten van de natuur.

Zoals familiespelletjes, muziek maken, spoorzoeken, spinnenweb en wormenhotel maken. Met veel leerzame zoekkaarten. Het is een gebonden boek, 279 pagina's, afmeting 19,5 x 25 cm.

Wij zorgen dat er boeken ter inzage liggen op de Algemene Leden Vergadering op 2 maart. U kunt het boek daar ter plaatse kopen of anders het inschrijfformulier tekenen.

Uitnodiging voor de Algemene Ledenvergadering van IVN Enschede

U bent allemaal van harte welkom op donderdag 2 maart 2017 aanvang 19.30 uur in het NIVON Centrum.

Verderop in de gids staan de Agenda en het Jaarverslag 2016.

Gevraagd: Nieuwe bestuursleden

Enkele bestuursleden zijn al langer in functie dan statutair toegestaan is. Door diverse omstandigheden lukt het ook niet alle bestuursleden nog zoveel tijd in het bestuur te steken als nodig is. Daarom is er dringend behoefte aan één of meer nieuwe bestuursleden. Wie tijd vrij heeft om het bestuur te komen versterken wordt daarom nadrukkelijk gevraagd zich bij het bestuur te melden. Dit kan tot op de Algemene Ledenvergadering. Welke functie een nieuw bestuurslid gaat bekleden kan in nader overleg bepaald worden.

Agenda voor de Algemene Ledenvergadering van IVN Enschede

Agenda

1. Opening
2. Mededelingen, ingekomen post, vaststellen agenda
3. Verslag Algemene Ledenvergadering 31 maart 2016
4. Jaarverslag 2016
 - 5a. financieel jaarverslag 2016
 - 5b. begroting 2017
 - 5c. verslag kascontrolecommissie
 - 5d. verkiezing lid kascontrolecommissie
6. Samenstelling bestuur, eventueel verkiezing nieuwe bestuursleden en aftreden van enkele bestuursleden.

Hanneke van Dorp	– voorzitter
Mieke Vlierhaar	– secretaris
Lidy Schans	– 2 ^e secretaris
Dirk Nijenboer	– penningmeester
Ineke Muijser	– lid
Pim Bosman	– lid
7. Vooruitblik, wat verder ter tafel komt.
8. Rondvraag en sluiting.

Na afloop laat Hanneke foto's van vakanties in Schotland zien.

Jaarverslag 2016

Schoolactiviteiten (Henk Brinks)

Natuur is belangrijk voor kinderen.

Door natuuronderwijs, natuureducatie of natuurbeleving stimuleren we bij kinderen milieubewust gedrag en een natuurvriendelijke houding.

Unieke ervaringen in de natuur zijn zelfs bepalend voor het gedrag nu en in de toekomst.

In het afgelopen jaar hebben wij weer veel kinderen uit het basisonderwijs iets mogen laten zien, horen, voelen en ruiken buiten de schoolklassen en de directe schoolomgeving.

Na aanmelding door de school worden de kinderen meestal met auto's en een enkele keer per fiets door leerkracht en (groot) ouders naar een buitengebied gebracht waar wij als gidsen hen opwachten.

Leerkrachten en (groot) ouders danken wij hartelijk voor hun medewerking.

De kinderen worden ingedeeld in kleine groepjes en gaan dan met een gids op pad.

Groot Brunink: Enkele belevenissen tijdens de voorjaar activiteit.

Een ree gespot, padden en salamander gezien.

Aamsveen: Vanwege het broedseizoen mogen we in de periode juni / juli niet onze route in het Aamsveen wandelen. De periode is verzet naar het begin van een nieuw schooljaar. Voor september hebben zich 7 scholen gemeld. Deze latere periode geeft naast het veen en de kluunplaats weer andere belevenissen zoals: bessen, spinnen en paddenstoelen.

Abraham Ledeboer park: In 2011 zijn we gestart met kinderen van groep 4 en 5. Hiervoor is een programma ontwikkeld, noem het: een praatje bij een plaatje. Diverse onderwerpen komen aan de orde. Zelf ontdekken en doen is bij deze kinderen het meest geliefd.

Voor deze activiteit waren 21 aanmeldingen met in totaal 542 kinderen.

Algemeen verlopen de wandelingen goed.

We vragen ons wel af of voor de oudere leerlingen door de school niet iets meer aan voorbereiding kan worden gedaan, ook indeling in groepen heeft de nodige voorbereiding / aandacht nodig.

Omdat het aantal leerlingen per klas is toegenomen moet ook het aantal gidsen hierop worden afgestemd.

De periode voor het Aamsveen aan het begin van het schooljaar moet wennen en is niet optimaal te noemen.

Helaas kunnen om gezondheidsredenen Sjouke van der Zee, Jan van de Stelt en Peter Baarslag niet meer actief zijn als gids.

Jan van der Stelt en Frieda Zielman zijn incidenteel inzetbaar voor een halve ochtend in het Abraham Ledeboer park.

Betsy Muntel is herstellende.

De schoolwandelgroep bestaat uit:

Ietje Bijvank, Pim Bosman, Henk Brinks, Anja Cousijnsen, Nico van Diepen, Hanneke van Dorp, Chris Eijkholt, Tineke Eitink, Jacques Gerard (coördinatie en verslag), Celia Horst, Henk Kaspers, Betsy Muntel, Ineke Muyser, Dirk Nijenboer, Erika van Oldeneel, Wim Pauw, Hans Peters, Bertus Pothast, Lidy Schans, Annemarie Steffens, Jan Willem Visschers, en Lidy Vrijheid.

Allemaal hartelijk dank voor inzet en enthousiasme.

Ook dank voor Thea Otten van de afdeling ONS Natuureducatie.

Aantallen kinderen per kalenderjaar

jaartal	Groot Brunink	Aamsveen	Abraham Ledeboer park
2011	468	-	410
2012	449	53	550
2013	313	250	650
2014	225	172	634
2015	316	292 + 89 *	370
2016	226	198	542

* Schooljaar 2014 / 2015 en 2015 / 2016

Voor het voorbereiden en evalueren van de wandelingen zijn we samen geweest op 2 februari, 10 mei, 20 september en 1 november. De schuur bij het Lammerinkswönner in het Abraham Ledeboerpark is de plaats van samenkomst.

Schoolactiviteiten Het Stedelijk Lyceum (Jan Willem Visschers)

In de periode van 7 t/m 10 juni hebben wij voor het achtste opeenvolgende jaar als gidsen de leerlingen uit de brugklassen van het Stedelijk Lyceum, afd. Zuid mogen begeleiden bij de opdrachten die zij moesten uitvoeren op de verschillende posten in het Aamsveen.

Per dag kwamen 's morgens en 's middags 3 groepjes van ca. 4 á 5 leerlingen. Iedere groep kreeg per post drie kwartier de tijd om diverse opdrachten uit te voeren en het opdrachtenboekje in te vullen.

Ieder groepje moest drie posten bij langs waarbij geschiedenis, biologie en natuuronderwijs samenkomen in een verhaal over het ontstaan van hoogveen, de aanwezige flora en fauna en de geschiedenis van turfwinning.

Na afloop moeten de leerlingen de werkboekjes op school inleveren waar e.e.a. wordt beoordeeld door de betreffende docent. Ook dit jaar was het weer een geslaagde activiteit.

Heemtuinactiviteiten (Jeanette Eisma)

Werktijden: Iedere woensdagochtend van 9.00 tot 12.00 uur, gedurende het hele jaar wanneer het weer het toelaat.

Medewerkers: Ton(beroepskracht), Ben(beroepskracht), Hanneke(coach), vrijwilligers: Pim, Ruud, Jeanette, Yvonne, David, Johanna, Ineke, Frieda, Ingrid, Mieke, Henk(Heemtuindagen).

Vergaderingen t.b.v. Heemtuindagen; 2 maart, 8 juni, 7 september.

Heemtuindag:

- 19 juni, prima weer, plm. 80 mensen. Thema: Midzomer in de heemtuin. Kinderactiviteit: Schilderen met planten. Activiteit voor jong en oud: Lieveheersbeestjes en vlinders zoeken en bestuderen.

- 18 september, prachtig weer, plm. 330 mensen!!! Thema: Knutselen met dingen uit de natuur voor jong en oud! Met hulp van een pomoloog, appelhassers leren herkennen, proeven etc.

Gedeeltelijk gerealiseerde plannen: Omvormen onderhoudsarme biotoopjes, zandheuvel, heg langs akkertje, enig gereedschap erbij, o.a. spitvork, klein handgereedschap.

Wensen: Permanent een tweede kruiwagen erbij!

Begin januari is er een Schouwpad gemaakt langs de Roombeek, de shovel heeft het er in eerste instantie niet fraaier op gemaakt maar de natuur herstelt zich snel.

Waargenomen: Een Vos? Wel een hol vastgesteld op een heuvel naast het vochtige hooiland, IJsvogel gespot bij de stapstenen in de Roombeek! Ons Roodborstje, lichtgekleurde kikkertjes, Roombeek, en teveel mooie kruidachtigen om op te noemen!

Weerfeiten: Zware onweersbui op 30 mei, veel schade aan bomen m.n. aan de oostkant, vrij vochtig voorjaar, prima zomer, dus een mooie tuin!

Wanneer het kan, drinken we buiten koffie/thee met ons allen welke verzorgd wordt door de mensen van het Lammerinkswönnertje, wat wij erg waarderen!

Bijkomende klussen: Nestkastjes schoonmaken, repareren, nieuwe bijmaken. Goten schuurtje schoonmaken. Zeis "haren". Logboek bijhouden.

Wij mensen van de Heemtuin hebben er altijd veel plezier in en ook veel gezelligheid, maar de ongewenste vegetatie groeit altijd harder (brandnetels, kleeftkruid, zevenblad etc.) dus we kunnen er altijd nog wel een paar mensen bij hebben!

Mocht ik iemand vergeten hebben te vermelden in dit verslag excuus daarvoor.

Overige activiteiten in 2016

We hebben dit jaar als IVN afdeling een aantal verschillende wandelingen georganiseerd voor het publiek. Daarnaast hebben we dit jaar in samenwerking met Landschap Overijssel een zestal zomeravondwandelingen geïdentificeerd waar ook

het nodige publiek op af kwam. Tijdens deze wandelingen gidsten de gidsten van L.O. samen met de gidsten van IVN Enschede het publiek door verschillende mooie plekken rond Enschede.

- * **Stadswandeling Stokhorst** 18 maart, 10 deelnemers
- * **Stadswandeling de Bomen van Bolhaar- Park de Kotten** 23 juni, op deze heel warme broeierige dag kwamen er zo'n 8 wandelaars.
- * **Twekkelo, IVN & L.O.** 30 juni, 20 deelnemers
- * **Lonnekerberg, IVN & L.O.** 12 juli, 12 deelnemers
- * **Lonnekermeer, IVN & L.O.** 26 juli
- * **Kristalbad, IVN & L.O.** 9 augustus, 45 deelnemers
- * **Ecozone Glanerbrug, IVN & L.O.** 17 augustus
- * **Aamsveen, IVN & L.O.** 23 augustus, 75 deelnemers
- * **Paddenstoelenwandeling, Het Stroink** 25 september, 30 deelnemers, het weer was erg warm en daardoor hebben we bijzondere paddenstoelen mogen ontdekken.
- * **"Over de Stiewelpaden van Twekkelo"** 2 november, 12 deelnemers

Wandelingen en uitstapjes voor onze eigen afdeling waren er ook

- * **Nieuwjaarsbijeenkomst** 9 januari, met een aantal leden hebben we een wandeling gemaakt over de landgoederen 't Welna en 't Amelink. Na afloop dronken we gezellig wat bij brasserie het Vrijdag.
- * **Interne wandeling over de landgoederen 't Amelink en 't Welna** 26 mei, de heer E. de Roode leidt ons rond en vertelt ons van alles over deze landgoederen, 14 leden wandelen mee.
- * **Uitstapje naar Twickel, kasteeltuinen en museumboerderij de Wendezele en oliemolen de Noordmolen** 3 september, 20 deelnemers hebben een fijne dag uit met een rondleiding door de kasteeltuinen en een bezoek aan de museumboerderij waar ook van alles verteld wordt. Ook brachten we nog een bezoek aan de Noordmolen, een oliemolen die nog in werking is. Enthousiaste vrijwilligers legden ons van alles uit en gaven ons lesmateriaal mee waar we eventueel delen van kunnen toepassen in onze schoolwandelingen.
- * **Interne stadswandeling "Langs de Houwbeek door de Helmerhoek"** 27 oktober, met vier leden wordt een oude route nagelopen en bekeken op geschiktheid voor een stadswandeling voor publiek.

Verder organiseerden we, of deden we mee aan

- * **Fête de la Nature** Op zaterdag 21 mei werkte IVN Enschede mee aan de opening van de landschapstuin in de Esmarke in het kader van Fête de la Nature. We waren aanwezig met onze informatiekraam en we hebben kinderen en hun ouders een voorproefje gegeven van de wandeling die daar in de omgeving is uitgezet. Daarvoor lieten we kinderen waterdientjes vangen en bekijken en lieten we ze op grassprietten fluiten.
- * **Slootjesmiddag** 11 juni, zo'n 50 kinderen komen samen met hun (groot)ouders naar het Zweringbeekpark waar we samen ontdekken wat er allemaal leeft in en om het water. Verder worden er allerlei bootjes geknutseld van natuurlijke materialen en leren kinderen fluiten op grassprietten. Het was een groot succes! Zowel door het weer als door de locatie zo aan de rand van een groene woonwijk waar veel kinderen wonen.
- * **Nacht van de nacht** 29 oktober, IVN Enschede sluit aan bij de activiteit van Landschap Overijssel en samen ontvangen we op Hof Espelo zo'n 200 deelnemers -waarvan 106 kinderen- om daar allerlei activiteiten te doen tijdens een wandeling door het donkere bos en zo de duisternis te ervaren. Bij de stiltewandeling waren ook nog eens 30 deelnemers.
- * **Rondleiding door nieuwe natuur voor de Prinsenschool** 21 november en 24 november leidden IVN-gidsen vier klassen van de onderbouw van de Prinsenschool rond door het nieuwe natuurgebied op de voormalige Luchtmachtbasis Twenthe.
- * **Natuur Educatie voor de Internationale School Twente** Op 18 november heeft IVN Enschede een werkmiddag georganiseerd voor leerlingen van het middelbaaronderwijs van de internationale School Twente. Ca. 18 leerlingen kaptten boompjes in een hakhoutbosje bij het Aamsveen onder leiding van IVN leden en medewerkers van EnHOe.

Overige activiteiten waren

- * **Inspiratie-avond slootjesdagen** 17 februari, in het Dominicanerklooster in Zwolle. Op deze avond werden er allerlei ideeën aangereikt om mee te nemen ter inspiratie voor de slootjesdagen die in juni worden gehouden. Vanuit onze afdeling zijn Anja Cousijnsen en Celia Horst hier heen geweest.

- * **Op bezoek bij IVN Woerden** In maart zijn Tineke Eitink en Lidy Vrijheid op bezoek geweest bij de IVN afdeling in Woerden om daar een presentatie te geven over “Natuurbeleving en de niet-mobiele oudere”.
- * **Algemene ledenvergadering** 31 maart
- * **Landelijke IVN-Ledendag** 16 april,
Hanneke van Dorp maakte de reis naar Leiden.
- * **Korte cursus boomkijkers monitoren** In april en mei organiseerde IVN voor onze leden, deelnemers van EnHOe en Landschap Overijssel een korte cursus boomkijkers monitoren. Die bestond uit een cursusavond binnen op 22 april en daarna enkele excursies in de omgeving van het Aamsveen. Er waren 13 deelnemers. De cursus werd gegeven door Tariq en Carlijn Stark.
- * **Natuurpresentatie op Het Lindenhof** 18 mei,
Lidy Vrijheid en Tineke Eitink geven een presentatie over de Lonnekerberg met natuurquiz.
- * **Districtsledenvergadering in Nijverdal** 17 november,
Hanneke van Dorp en Ineke Muijser woonden deze vergadering bij namens onze afdeling.
- * **De Groene Loper**
IVN bestuursleden hebben afgelopen jaar geregeld bijeenkomsten van de Groene Loper Enschede bijgewoond.
- * **Gidsen op voormalige vliegbasis Twenthe**
Op aanvraag zijn er gidsen van IVN Enschede bereid om publiek rond te leiden in de natuur die op dit terrein ontstaat/ is ontstaan. De Prinsenschool had in november de primeur.
- * **Gesprekken over mogelijke verder samenwerking met KNNV**
Gesprekken over mogelijke samenwerking met de KNNV in Enschede hebben voorlopig als eerste concreet resultaat opgeleverd dat we een mossencursus organiseren in het voorjaar van 2017. Verder gaan we proberen nu en dan samen een tijdschrift uit te geven.
- * **IVN Enschede op facebook,**
sinds de zomer heeft onze afdeling een eigen facebookpagina:
www.facebook.com/IVNEnschede

Het bestuur heeft 8 keer vergaderd in 2016

Ledenmutaties 2016

Als nieuw lid mochten we verwelkomen:

Marieke Arends, G.J. van Heekstraat 370, 7521 EM Enschede.

Nico van Diepen, Bouwhuishorst 23, 7531 EZ Enschede, tel. 4321061

Stefanie Herlaar, Grimberghoek 64, 7546 HG Enschede, tel. 053-4772314

Ellen Heupink, Veldhaarweg 102, 7546 RK Enschede, tel. 053-4356377

Erica van Oldeneel, Heidevlinder 30, 7534 LS Enschede, tel. 053-5744040

Hans Pelgrim, Ekersdijk 130, 7534 BD Enschede, tel. 053-5695169

Bedankt als lid heeft:

Gerrie Haarman, Elismaathorst 19, 7531 LB Enschede (14 jaar lid)

Monica Odding-Brand, De Ereboog 15, 7513 KD Enschede (25 jaar lid)

Nieuwe snuffelleden:

Ingrid Bauhuis, Brucknerlaan 5, 7597 JV Enschede, tel.06-11904654

Mirna Tieben, Oliemolensingel 218, 7511 BG Enschede, tel. 053-4312931

Donateurs:

Ada Dollenkamp, Bourdonstraat 27, 7535 DZ Enschede was sinds 1978 lid en is nu donateur geworden.

Mevrouw J. Frijstein-Bosker is overleden.

FINANCIËLE AFREKENING 2016 EN BEGROTING 2017

(Dirk Nijenboer, penningmeester)

Aan de uitgave van deze Gidsengids is een bijlage van de financiën over het jaar 2016 en de begroting voor het jaar 2017 toegevoegd. Hierbij een toelichting met een knipoog.

De afrekening over 2016 sluit af met een negatief saldo van € 23,72.

Dit is geen bedrag om wakker van te liggen, eerder kun je stellen dat we het met z'n allen het op financieel gebied goed gedaan hebben.

De leden-activiteiten zijn vorig jaar hoger uitgevallen dan begroot. De oorzaak is de grote opkomst van onze leden bij ons zomerse uitstapje naar Twickel, de Wendelzoele (omdat de soep zo heerlijk smaakte nog een extra ronde) en de Noordmolen die speciaal voor onze IVN-ers volop in bedrijf was. Al met al was deze dag een groot succes en dan mag het wat meer kosten.

De leden die onze kramen bij de Heemtuindagen beheren hebben in overleg veel meer propaganda- materialen ingekocht dan wat op de begroting 2016 gereserveerd stond. Daardoor zijn er ook meer propaganda materialen verkocht. Dit is duidelijk te zien bij de ontvangsten.

De gedachte hierachter is: hoe meer er beschikbaar op de kraam ligt, hoe meer je ook verkoopt en hoe bekender onze IVN-afdeling wordt, en dat is een goede zaak.

De begroting voor 2017 geeft een negatief saldo van € 230,00.

Ik hoop en vertrouw er op dat ik aan het einde van dit jaar de komma minstens één spatie naar links kan verplaatsen.

De Gemeentelijke subsidie over 2017 hebben we dit jaar al ontvangen.

Ik verwacht niet dat de Gemeente deze subsidie binnen enkele jaren zal gaan verminderen of helemaal zal bevriezen.

Mocht dit wel het geval zijn, dan zullen we maatregelen moeten nemen in de vorm van het verminderen van de kostenpost huur van het Nivon-gebouw.

Mocht u over de inhoud van deze afrekening en begroting nog vragen hebben, ben ik graag bereid om uw vragen te beantwoorden op de eerstkomende Algemene Leden Vergadering van 2 maart a.s. (zie agenda Gidsengids winter 2016).

Wanneer u niet in de gelegenheid bent om deze vergadering bij te wonen en u toch vragen heeft over de financiën, dan kunt u mij bellen of mailen.

Mijn gegevens kunt u vinden in het Colofon, laatste pagina van onze Gidsengids.

Van de redactie

We hopen dat u genoten heeft van deze voorjaarsuitgave van de Gidsengids.

Misschien ontvangt u voortaan de Gidsengids liever digitaal in plaats van op uw deurmat. Geef dit dan door aan de redactie. Dit is hetzelfde adres waar u ook al uw natuurverhalen kwijt kunt: **celia@jfhorst.nl**

Om de zwart/wit foto's in de papieren gids beter te laten uitkomen, is de originele foto soms bewerkt. Op onze website is de gidsengids met kleurenfoto's te zien.

Ruud en Jan Willem hebben onze website in een nieuw jasje gestoken. Het is beslist de moeite waard om daar eens een kijkje te nemen: www.ivn.nl/afdeling/enschede

En heeft u al eens op onze Facebookpagina gekeken :

<https://www.facebook.com/IVNEnschede/>

Colofon

*Instituut voor Natuureducatie en
Duurzaamheid, afdeling Enschede*

De Gidsengids verschijnt 4 keer per jaar.

Redactie en facebook

*Celia Horst-Geijtenbeek
Burg. Stroinkstraat 375
7547 RH Enschede
celia@jfhorst.nl
053-4343648*

Tineke Eitink-Doornhein

Lidmaatschap IVN

*Aanmelden via het secretariaat
De contributie bedraagt voor:
IVN-leden € 18,50 per jaar,
huisgenootleden € 5,00 per jaar.
De minimale bijdrage voor
donateurs is € 12,00.*

*IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83
t.n.v. IVN Enschede*

*Opzeggen via secretariaat:
schriftelijk vóór 1 december*

Website en Facebook :

*www.ivn.nl/afdeling/enschede
www.facebook.com/IVNEnschede*

Webbeheerder

*Jan Willem Visschers
jwvisschers@gmail.com
053-4765535*

Bestuur :

Voorzitter

*Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
hanneke_van_dorp@planet.nl
053-4780392*

Secretariaat en ledenadministratie

*1^e secretaris
Mieke Vlierhaar
Bergweg 27
7524 CT Enschede
053 433 69 90*

2^e secretaris

*Lidy Schans
secretariaatvnnenschede@gmail.com*

Penningmeester

*Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
dendirk@home.nl
053 4311364*

Leden

*Ineke Muijser
Broekheurnering 619
7544 TN Enschede
w.h.muijser@kpnmail.nl
053- 4762518*

Pim Bosman

*Voortsweg 48
7523 CH Enschede
whbosman@hetnet.nl
053-4322965*

*Kopij graag inleveren voor 16 juni a.s.
celia@jfhorst.nl*